

Eksluzivni intervju koji je Ana Hromi dala Milanu Fogelu, glavnom i odgovornom uredniku časopisa Most iz Izraela
Hotel de Paris, Monaco, April 2019.

Imao sam izuzetnu čast i zadovoljstvo da u Monaku, gde je njeno stalno prebivalište, intevjuišem Anu Hromi (Anna Chromy), svetski čvenu skulptorku i slikarku, u prisustvu njenog muža i menadžera Vofganga Šatjna (Wolfgang Stein). Ne samo u njegovom prisustvu, nego i čoveka koji ima šta da kaže.

Ana and Wolfgang

Povod za intervju je otkrivanje skulpture Ane Hromi, Plašt savesti (Cloak of Conscience), polirana zlatno-bronzana skulptura, koju je autorka donirala bolnici u okviru Hadasa (Hadassah), Ein Kerem, Univerzitetski centar u Jerusalimu (University Medical Center in Jerusalem). Tim povodom održan je simpozijum, kolokvijalna diskusija, pod nazivom „Ljudski duh: Iza plašta sve je savest“

Katalizator ovog skupa bila je skulptura Ane Hromi

The Jerusalem Post

“THE HUMAN SPIRIT: BEHIND THE CLOAK IT’S ALL ABOUT CONSCIENCE”

The speakers represented all three Abrahamic religions, and were remarkably similar in their ethical approaches.

MARCH 28, 2019.

‘CLOAK OF Conscience’: Former deputy president of the Supreme Court Elyakim Rubinstein and artist Anna Chromy

Chromy stand in front of the newly inaugurated sculpture

Sam naslov i podnaslov članka objavljenog u Jerusalem Postu dovoljno govori o lekarskoj etici, sličnim stavovima predstavnika sve tri Abrahamove religije, Judaizma, Hrišćanstva i Islama, koji bi najkraće mogli da se sažmu u rečenici: Nije važno da li je bolesnik Jevrejin ili Palestinac, Arapin ili neko drugi, svima mora da se pomogne, svako mora biti tretiran na isti način.

Savest i Medicina, dva su pojma koji ne mogu nikako da se razdvoje.

Za nas ovo je bio povod da bolje upoznamo izuzetnu ličnost, umetnicu Anu Hromi.

Ko je Ana Hromi?

Rođena je 18. jula 1940. u Bohemija Krumau (Cesky Krumlov), danas Češka Republika. Majka Maria Hromi, Čehinja, a u kući se govorio nemački jezik. Otac Karl Weber, Sudetski Nemač, čija porodica vuče korene u Bohemiji stotine godina unazad.

Po završetku Drugog svetskog rata porodica je bila primorana da napusti Čehoslovačku i seli se u Austriju.

Urednik: Zašto ste bili prisiljeni da napustite Češku i odete u Austriju?

„To nas, pre svega, dovodi do pitanja da li su svi Nemci zaslužili kaznu zbog nametnute odgovornosti za zlo koje je neko činio u njihovo ime“, Wolfgang Štajn nam je pojasnio uzroke odlaska iz Češke. „Doneli ste nam vašu knjigu o „Pravednicima među narodima“, humanim ljudima dobre volje koji su reskirali svoj i živote svojih najmilijih da bi spasli makar i jedan jevrejski život. Jad Vašem je odao priznanje preko 27 hiljada ljudi iz celog sveta. Priznati Pravednici iz Nemačke spadaju među prvih 10 od 51 zemlje sveta. Ipak, po završetku Drugog svetskog rata, dolaskom Crvene Armije, iz Sudetske oblasti, nekadašnje Bohemije, potom Češke, proterano je oko tri i po miliona Nemaca, među kojima i porodica Ane Hromi. Niko ih nije pitao da li snose odgovornost za zlo koje nisu učinili, a to može biti velika nepravda, ali i podsticaj, kao što je to u slučaju Ane Hromi, za univerzalne vrednosti izražene kroz njen umetnički rad“.

Wolfgang Štajn je rođen 23. maja 1939. u Berlinu i skoro pola veka je bio vodeća figura marketinških događaja. Nakon bogate poslovne karijere, poliglota - engleski, francuski, nemački, italijanski – ovih godina koristi svoje iskustvo da kreira i promovise projekte usmerene na umetnički rad svoje supruge Ane Hromi.

„Prvi put ću javno izneti sumnju koju decenijama nisam uspela da otklonim“, nastavila je priču Ana Hromi. „Naime, ima indicija da je moja baka bila Jevrejka. To delimično objašnjava zašto se moj otac toliko trudio da moja majka, ja i moje tri sestre budemo sklonjene što dalje od nacističkog zla, sulude ideologije uništenja jednog naroda. Ja sam katolik, ali i danas živim, iako to nije po poreklu, prema jevrejskoj etici, jevrejskim pravilima života“, rekla nam je Ana Hromi.

Ima onih koji tvrde da je sve upisano u DNK, a Ana Hromi, kao da se vodi konceptom Judaizma, koji kaže „ići dalje od slova zakona“, što bi trebalo da znači, ako činimo dobro, a to nije u skladu sa zakonom, onda je to nešto drugo, to je naša savest, božanska poruka za sva vremena. Anin otac je bio muzičar, Nemač, nije bio Jevrejin, nije prijavio poreklo svoje žene, što je bio dužan po nacističkim zakonima, a što bi sigurno njegovu suprugu zajedno sa Anom i njene tri sestre (Ana je najmlađa) odvelo u smrt. I posle rata, kada su iz Sudetske oblasti proterani i nastanili se u Austriji, jevrejsko poreklo je bila tabu tema u porodici.

Pre nego što se posvetimo „Plaštu savesti“ dužni smo da kažemo nešto o životu Ane Hromi i njenom umetničkom radu.

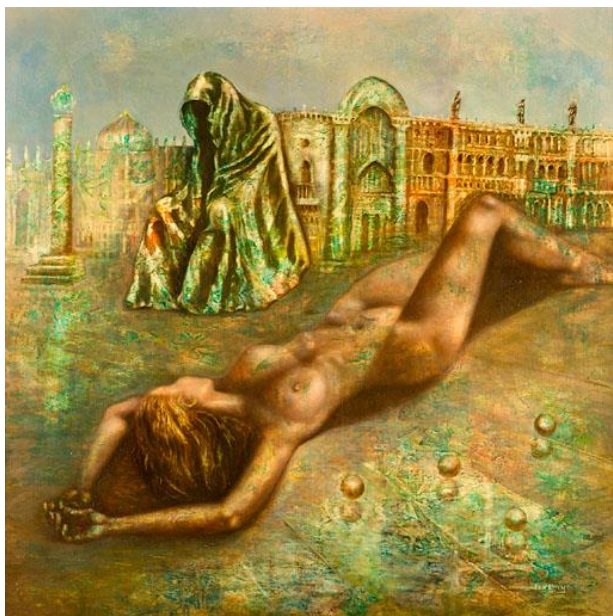
Iako mala devojčica, u vreme kada su 1945. bili primorani da napuste Češku, Ana je sačuvala uspomenu na Renesansni zamak i Baroknu crkvu sa njenim brojnim skulpturama - Dvorac Český Krumlov, proglašen je 1992. UNESCO-vom svetskom baštinom. Ana je jedina od četvoro dece koja je od oca nasledila umetnički talenat. Odlaskom u Salzburg, a potom u Beč, Ana je pored umetničkog dojma iz slikarstva i skulpture upila i skladnost muzike Mocarta, Šuberta i drugih kompozitora, što će se posebno izraziti u njenim prvim slikarskim radovima. Međutim, roditelji nisu videli Aninu budućnost u umetničkoj školi.

Pošto su se Ana i Wolfgang venčali u Salzburgu, odlaze u Pariz. Danas Wolfgang i Ana, ustvari, već su duže vremena rezidenti Kneževine Monako, a većinu vremena provode u Francuskoj i Italiji, sa kojom se graniči Monako. To graniči je relativan pojam, pošto u Evropskoj uniji praktično ne postoje granice, a Ana i Wolfgang poseduju pasoše Evropske unije.

Kada su se Ana i Wolfgang posle venčanja preselili u Pariz, našli su se u okruženju već tada svetskih umetnika Salvadora Dalija i Pikasa, koji su takođe odabrali „Grad svetlosti“ za svoje prebivalište, kao i filozofa egzistencijalista, a među njima je bio i nobelovac Alber Kami. Konačno se ispunila Anina želja da studira na umetničkoj akademiji. Mentor Ane Hromi bio je Salvador Dali. „Dali, moja prva velika ljubav u slikarstvu“, kaže Ana Hromi.

„Nisam uvek bila spremna da prihvatim njegov odnos prema ženama umetnicima. Ipak, on je puno značio u mom umetničkom sazrevanju. Takođe, mene nije interesovalo Dalijevo političko uverenje, Dali je bio i ostao veliki umetnik“, rekla nam je Ana o svojim prvim utiscima kada je počela školovanje na Beaux Arts and Academy de la Grande Chaumiere, na levoj obali Sene.

„Zbog mog trodimenzionalnog slikanja, moji profesori su bezuspešno pokušavali da me upute prema skulpturi. Međutim, kada mi se majka razbolela, prekinula sam da slikam. Šest godina nisam uzela kičicu u ruke, a kada sam se vratila slikarstvu, 1980. godine, moji strahovi i dileme u vezi majčine bolesti prenela sam na slikarsko platno kome sam dala naslov „Biti ili ne biti“ ('To be or not to be'). Tada se prvi put začela ideja o plaštu savesti“, kaže Ana Hromi.

Biti ili ne biti - u pozadini: Plašt savesti

U vreme kada su živeli u Kap Martinu, Francuska, mesto u neposrednoj blizini Monaka, Ana, iako se duže vremena opirala da krene tim putem, počela je oblikovati mermer u studiju Massima Gallenija u Pietrasanti i Carrari u Italiji, kao i u studiju Michelangelo Franka Barattinija.

Godine 2002. Anina skulptura "Srce svijeta" predstavljena je na Trgu sv. Petra u Vatikanu Papi Jovanu Pavlu II.

Godine 2008. Ana je primila "Primo Michelangelo", što je najviša nagrada za skulptora u Italiji. Ne samo jedna, nego mnogo više od onoga što mogu predstaviti u ovom tekstu, a to možete videti na web sajtu Anna Chromy.

Iste godine, 2008, Ana je u Vatikanu predstavila model "Plašt savesti" papi Benediktu XVI kako bi se obeležilo otvaranje Instituta savesti, organizacije posvećene razvoju umjetnosti. "Plašt savesti", kip praznog, drapiranog plašta, čija je istinska suština skrivena, postala je Anina motivacija i inspiracija. Ana je oblikovala tog nevidljivog heroja koji stoji protiv korupcije, simbola nade, ljubavi i mira, iz bloka mermera teškog 250 tona, dobijenog iz pećine Michelangelo u Carrari. Iz tog ogromnog komada mermera nastala je kapela, drugačije ne bih mogao da je nazovem, visoka 4,70 metara, u koju može da uđe cela porodica. Na primer, dvoje odraslih i dvoje dece.

"Plašt savesti", je najmonumentalnija skulptura Ane Hromi; to je njezina ostavština. Nepokolebljiva snaga, hrabrost i odanost ovoj smisljenoj skulpturi protezali su se tokom pet godina napornog rada.

„Nije bilo lako naći saradnike za ovako veliki poduhvat“, sa smeškom nam je pričala Ana Hromi. „Neki nisu dugo izdržali, ali na kraju sam sa moja tri saradnika uspeła da prikažem ono što sam želela“, seća se Ana.

Postalo je uobičajeno da se skulptura „Plašt savesti“ u Mikelandelovoj pećini naziva kapelom. Ne retko ljudi ulaze u nju i tu se zadržavaju kratko vreme.

„Savest nije materijalna stvar, ali utiče na materijalni svet. Imala sam prilike da posmatram ljude koji ulaze u kapelu u Mikelandelovoj pećini. Kada izađu iz kapele osmeh opuštanja se širi njihovim licem. Da li je to zbog suočavanja sa svojom savešću ili je jednostavno došlo do pročišćenja, ne znam, ali videla sam na njihovim licima zadovoljstvo što su prošli nekom vrstom katarze“, ispričala nam je Ana.

Trebalo bi nam mnogo više prostora da predstavimo Anu Hromi, dobitnicu više nagrada za svoj umetnički rad, ali da pomenemo bar neka mesta širom sveta gde su njene skulpture i slike dobile stalno mesto.

Popis je predugačak, kao i popis nagrada, ali spomenimo i kneževu palatu Grimaldi u Monaku, gde se nalazi skulptura instalacije Cloak of Conscience, zatim u parku posvećenom PRINCESS GRACE, titula Grace Kelly u Monaku. Sant Tropez, gde se širom grada nalazi više od 10 skulptura; Museum Athina, gde se nalazi stalna postavka Ane Hromi, zatim "Peace On Earth", tri slike za Ujedinjene nacije, New York, 1985; Creation of "Equus Trophy", Munich Germany, 1993; Slikarska izložba u Vasarely Museum, Aix-en-Provence; Karolina University, Prague; and Michailiwska Trapezna Museum, Kiev, Ukraine, 1991; Exhibition "Mythos Europe" u "Prague European Capital of Culture", 2000; Installation of "Sisyphus" in Scuola Superiore di Sant'Anna, University of Pisa, Italy, 2004; Installation of "Ulysses" on "Espace Cocteau", Menton, France, 2004; U više gradova postavljena je instalacija Cloak of Conscience pod raznim nazivima kao na primer "Piétà" ispred katedrale u Salzburgu 1999. godine; Comendatore u Prague 2000. god; 2001. Instalacija "Herbert von Karajan" u njegovom rodnom mestu u centru Salzburga, Austria uz inauguraciju sa Vienna Philharmonic, Riccardo Muti, Elette von Karajan, itd.

Da kažemo i ovo, u ljudskoj prirodi je da se čovek vraća korenima, bez obzira da li je sa sobom poneo lepe ili ružne uspomene. Devedestih godina, posle *Plišane revolucije* (Velvet Revolution 1989.), Anna Chromy se sa suprugom obrela u Češkoj. Dočekana je sa najvišim počastima koje može da dobije jedan umetnik.

Takođe moram da spomenem jedan od velikih poduhvata Volfganga Štajna, osnivanje INSTITUTA SAVESTI (THE CONSCIENCE INSTITUTE), 2000. godine u Luxemburgu. Tada je ustanovljena Chromy nagrada za blagoslovene karakterne ličnosti koje odlikuje visoka savest.

The Chromy Award

A PRIZE FOR PERSONALITIES BLESSED WITH AN EXEMPLARY CONSCIENCE

Bivši sudija Vrhovnog suda Eliakim Rubinstein (u sredini) prima nagradu Chromy. Prof. Yoram Veiss - Direktor Medicinskog centra Hadasah Ein Kerem (levo), umetnica Ana Hromi (desno).

Ali, tu se ne završava priča o Ani Hromi. Poznata već širom sveta, Ana Hromi je dobila poziv iz Kine. Konfučijanska filozofija i moderan svet, koji se vraća korenima.

U skulpturi Ane Hromi „Cloak of Conscience“, Kinezi su otkrili još jedan aspekt duboko ljudskog odnosa prema humanim vrednostima sveta. Ana je imala priliku da se obrati kineskoj javnosti, a njene instalacije su dobile počasno mesto u Pekingu, Šangaju i još nekim gradovima Kine. Godine 2009. Ana Hromi je od kineskog ministra za kulturu dobila zvanje stalnog profesora na Nacionalnoj akademiji za skulpturu u Pekingu.

Za vreme razgovora: Ana Hromi i urednik Mosta Milan Fogel

Radio sam mnogo intervjua, jesu li naši pogledi na svet isti ili se jednostavno razumemo kao ljudi, ali, moram reći, ovo je jedan od retkih intervjua koji su bili u potpuno otvorenoj, prijateljskoj atmosferi. Zahvaljujem Ani i Volfgangu za ovaj intervju.